

SUPRAINFINIT

TINERII

**Gheorghe Ilea: „Demers de restaurare” 2015 – 2022
După „Exercițiu de umilință” Tapiserie de Ana Lupaș
1960 – 1962**

Galeria SUPRAINFINIT are plăcerea de a vă invita la expoziția *Gheorghe Ilea: Demers de restaurare 2015 – 2022. După Exercițiu de umilință Tapiserie de Ana Lupaș 1960 – 1962.*

Nouă octombrie 2013, Cluj, Piața Muzeului, mese, scaune, clienți puțini, cer înnorat, d-na Ana Lupaș, soția mea Livia și cu mine. Așa arata, începutul unui proiect, care pe parcurs s-a modificat mult. Am cunoscut-o pe doamna Ana Lupaș când a înființat la Zalău „Atelier 35”, dânsa inițiindu-le în toată țara. Aceste centre apărute în diferite orașe au avut un rol benefic pentru tinerii artiști. Erau spații de expunere a lucrărilor, schimburi de expoziții, veneau critici de artă, aveau loc discuții, întâlniri și se crea o stare de efervescență. Desigur regimul din acea vreme interfera în munca artiștilor, dar mai ales în expunerea lucrărilor. În acest context arid orice încurajare și oportunitate era așteptată și folosită de tinerii absolvenți. Și pentru mine a contat mult „Atelier 35”, anul următor 1987 am câștigat bursa UAP, apoi expoziții de grup la București. Doamna Ana Lupaș a apreciat lucrările mele din acea perioadă, în consență am avut o bună vizibilitate la „Expoziția tineretului” din 1988 de la Baia Mare. Au urmat expoziții personale la Zalău, Bistrița și în 1992 la București la „Galeria Artexpo” de la Teatrul Național, unde era director Mihai Oroveanu. A urmat o perioadă în care nu am mai ținut legătura, iar telefonul venit de la doamna Lupaș în acea toamnă din 2013 m-a surprins mult, mai ales că urma să discutăm despre o eventuală colaborare. Eu pictam în acele zile acuarelele cu brânduși. Tema propusă de doamna Lupaș era greu de aprofundat în acel moment, mai ales că era vorba de o pictură, poate două, făcute după tapiserii care se degradaseră mult în timp. Era o temă gravă, despre dispariția fizică a unei tapiserii, datorată materialului – lână, dar și din cauza moliilor. Este un ciclu firesc al existenței,

când un lucru sau o ființă, la un moment dat, din diferite motive, dispare. Acest fapt te pune într-o situație în care ai vrea să faci ceva, să încerci să-i prelungesti existența, printr-o restaurare, o refacere. Ideea doamnei Lupăș a fost ca tapiseria să o încredințeze altcuiva, care pornind de la ea, având-o model, să creeze o lucrare complet nouă, într-un alt material, într-o altă formă de artă, în pictură de exemplu. Mutarea acestui subiect al vieții și al morții și în plan uman nu este doar evidentă, ci și inevitabilă. Proiectul s-a dezvoltat organic, firesc, nici unul din noi nu a avut controlul deplin asupra lui. Eu am avut o libertate totală în abordare și realizarea picturilor. În ritmul meu am parcurs etapele de înțelegere și am dat răspunsul prin felul de așteptare a culorii pe pânză. Dânsa propunând noi tapiserii, noi motive și subiecte de pictat. Lucrările, pe parcursul realizării lor, le-am dus la Cluj să le putem vedea pe toate și să le fotografiem. Le-am pictat la Zalău, unde locuiam. Îmi amintesc de un motan, pe care îl aveam la Bucea, îl chema Dobi, era mare, gri cu alb și avea obiceiu, când prindea câte un șoricel, să-l arate mamei. Se alegea cu laude: „Bravo Dobi!” Aplauze și sentimente de admirație. Nu știu dacă lucrurile au stat la fel când apăream și eu cu lucrările, dar bănuiesc că ar fi o asemănare între ele, deoarece proiectul s-a dezvoltat mult.

Prima lucrare

Din două tapiserii mi-am ales-o pe cea mai distrusă, rămăsese din ea mai puțin de 50%. Hotărât m-am apucat de treabă, și treaba mea era să fac o lucrare bună. Am măsurat-o, am aranjat-o cum am crezut că e bine. Aveam pe perete o lucrare cu roșu, dădea bine și am inclus-o în pictură. Mi-am făcut o anumită textură pe toată suprafața picturii și am pornit cu avânt. N-a ieșit rău, a fost norocul începătorului, începutul proiectului. Am observat, după o vreme, că am pus tapiseria invers, cu capul în jos. Există o explicație, formele care au rămas din ea o creditau pentru un astfel de aranjament. Am vorbit mai mult despre această tapiserie, deoarece pe parcurs ea va fi o poartă care îmi va arăta noi înțelesuri. Și ca să fie totul desăvârșit, a urmat din partea mea o utopie perfectă. Am vrut să conserv tapiseria între două plăci de plexiglas. I-am confecționat o cutie bună din lemn și PFL și a fost bine închisă acolo. Ei, câteva molii n-au stat degeaba, au urmat-o. Când s-a deschis sarcofagul, totul era terminat. N-am asistat la scenă, cred că a fost mai bine așa. Dar să lăsăm deocamdată ce a rămas din tapiserie și să trecem la următoarea. Avea aceleași dimensiuni ca prima, cam 115/165 cm, tot din lână, toate erau din lână. Lucrarea era într-o stare destul de bună, avea un fond ocru-verzui. Am făcut o variantă în ulei și una în acril, în care am vrut să fac un pas în urmă, în starea inițială, ba chiar să redau „cartonul” după care a fost făcută, dacă a existat. A urmat o lucrare mică, pe verticală, foarte bogată în jocul formelor, cu o cromatică unitară, nuanțe de ocru și cafeniu. Am lucrat și la asta cu plăcere, în ulei și acrilic. Am pornit cu două metode diferite în cele două lucrări, dar rezultatul e asemănător. Au fost

pictate prin 2018. Anul acesta 2020, am lucrat mult la acest proiect, ceea ce mi-a permis să-l aprofundez mai bine.

Revenind la prima tapiserie, ce a mai rămas din ea. Bucățelele de lână au fost îndepărtate și au rămas doar liniile verticale, sforile care reprezintă urzeala. Această lucrare mai are două părți laterale, inegale, ca două aripi, din alt material; au o culoare gri închis, iar desfăcute, toate trei piesele au cam 5,5 metri. Ce am văzut eu din prima lucrare, după „curățare”, au fost doar două fotografii mari, una avea 83/130 cm. Mi-au plăcut de la început, era ceva abstract în ele, doar linii verticale, se apropiau, se depărtau, se suprapuneau; păstrau urmele unei istorii. Acum lucrarea nu mai există, a rămas doar structura inițială, dar folosită. Are anumite îndoituri, unele sfori sunt rupte, altele au urme de vopsea. Asocierea cu viața omului este evidentă. Fiecare dintre noi am pornit cu niște date primordiale în viață. Am trăit-o, și când sufletul se întoarce de unde a plecat, el prezintă urmele parcursului lui prin viață, cu bune și cu rele. Fotografiile au cuprins și o parte din aripile laterale. Arătau bine și m-am gândit să le prind și pe ele în pictură. Am vrut să o fac în mărime naturală; am socotit și mi-a dat dimensiunea de 160/255 cm. Am pictat doar liniile pe fondul alb al pânzei, altceva nu conta, era un moment al adevărului. Fotografia avea în centru, ușor dreapta, o imagine ce semăna cu un portret, poate a fost ceva pe peretele pe care a fost fotografiată. Cred ca am întrebat-o o dată despre acest lucru, nu mai știu dacă, sau care a fost răspunsul, așa că l-am lăsat să-și vadă de viața lui. În unele lucrări l-am pictat, în altele nu, pentru că au urmat încă patru după aceste fotografii. La urma urmei aveam în față o fotografie; fondul era un gri deschis albăstrui, liniile un cafeniu, iar părțile laterale un gri închis, și totul prins pe un carton din loc în loc cu scoci. Arăta bine și am pictat-o așa cum era, prinsă cu scoci. Apoi altă lucrare, unde urzeala părea să fie un giulgiul, un epitaf, un <aer>. Tapiseria a murit, dar a renăscut în pictură. „Aer” este o bucată de material textil pe care e cusut Iisus mort și se folosește în ritualul ortodox. La un anumit moment din slujbă este ținut de cele patru colțuri, deasupra mesei altarului și printr-o mișcare de sus în jos se produce o ușoară adiere de aer. Am văzut într-o carte un „aer” frumos de Moldovița, 1484, pe fond roșu cusut cu fir galben. Așa că am pictat pe fond roșu următoarea lucrare, tot aveam nevoie de ceva culoare, celelalte fiind cam șterse.

Orice act artistic implică muncă, răbdare, perseverență, chiar dacă lucrul se face rapid, spontan, într-un fel sau altul tot necesită o perioadă de pregătire. În ce mă privește, pictura, la experiența pe care o am, tot mă surprinde cu ceva neprevăzut și mă găsește dezarmat. Trebuie să iau niște decizii, să risc, trecând prin diferite stări, de nesiguranță, de îndoială, și rareori în final de satisfacție. După rețete ies bine murăturile, dar în ce privește culoarea pe pânză de cele mai multe ori nu ajung la ce vreau, mă opresc la limitele mele. Încerc măcar să păstrez urmele luptei în care am fost învins. Măcar am luptat. E poate

singurul lucru care mi-a rămas și am învățat să am o anumită smerenie în plăcuta și uneori brutala atingere a pânzei cu vopsea. Aceasta devine culoare doar uneori, și acest lucru parcă îl face altcineva nu eu.

Titlul „Exercițiu de umilință” aparține doamnei Ana Lupaș, dar mi-a plăcut și mie. Au urmat apoi patru picturi după tot atâtea tapiserii. Textilele erau mici cât o coală A4, cu forme neregulate, ele având initial culori tari, dar timpul le-a decolorat. Le-am pictat mai mari, toate având o latură de 130 cm, în culori de ulei, cu pastă densă, încercând să păstrez tonurile inițiale care se puteau vedea pe dosul tapiseriei. La dimensiunile acestea, urmele date de urzeală erau mai vizibile și se intersectau cu formele create de autoare. În tapiserie era un lucru de la sine înțeles, în pictură însă aduceau alte ritmuri, de care a trebuit să țin cont. Eu nu pictam niște obiecte, ci o lucrare de artă, din lână, care avea regulile ei bine definite. Traducerea mea în culoare trebuia să țină cont de ele, dar totodată pictura trebuia să aibă propriile ei caracteristici, care să o definească și să o susțină ca o lucrare în sine. Am pictat cu plăcere după tapiseriile doamnei Lupaș și am apreciat soluțiile pe care le-am găsit. Desigur am urmărit toate detaliile cu răbdare, aici poate s-ar găsi acest exercițiu de umilință.

Revenind iarăși la prima lucrare, acum așa de aerisită, doar linii, m-am gândit la tot istoricul ei și la ce am pictat eu și mi-am zis că ar fi bine să fac o tapiserie, care să spună toată această poveste a dispariției și a renașterii ei. Și am făcut-o, mare 150/200 cm. A fost tot pictură, dar după acea tapiserie pe care mi-am imaginat-o. Dacă am făcut atâtea picturi după tapiserii reale, de ce n-aș face una și după o tapiserie imaginată? Ce înseamnă a țese? Fir, răbdare, ritm. Asta am făcut, am țesut în pictură. Am început cu un ton mult prea închis și m-am tot străduit să ajung la luminozitatea pe care mi-am imaginat-o. Am pictat grupuri de liniuțe, câte patru pe toată suprafața. Tot prea închis. Alte grupuri de câte cinci. Tot prea închis. Altele câte patru. Începea să prindă o anumită textură. Iarăși am făcut câte cinci pe toată suprafața. Primele nu se mai vedeau deloc. Am menținut același ritm, asta mi-a dictat lucrarea. În picioare, apoi pe scaun, iar în picioare, iar pe scaun și liniuțele se țeseau încontinuu. Apoi am ridicat lucrarea pe șevalet pentru partea de jos și iar gimnastică. Nu mă puteam opri din numărat 1,2,3,4,5, nu mă puteam gândi la altceva. Când veneam în bucătărie să tai legumele, număram 1,2,3,4,5,6,7,8. Am pictat 65000 de liniuțe și o mare parte din ele nu se văd. Poate asta a fost exercițiu de umilință. Apoi am tras liniile vertical, pe care intenționam să le hașurez cu alte liniuțe. Nu a mai fost cazul. Lucrarea avea deja efect optic, care s-a transmis liniilor vertical. Avea povestea și viața ei.

Pentru a fi consecvent și onest, nu aș putea fi altfel față de aceste lucrări, nu am avut o stare de umilință când le-am pictat, cel mult poate am încercat un exercițiu. Eu am știut de la bun început că pictez tapiseriile doamnei Lupaș, o mare artistă, și acest proiect făcut

împreună știam că va fi prezentat pe simeze. L-am considerat o șansă, care poate induce o stare mai degrabă de mândrie decât de umilință.

Ce mai fac oare acuarelele mele cu brânduși? Nu le-a văzut nimeni, nu le-a cumpărat, nici eu nu mai știu exact unde le-am pus. Am observat că obișnuiesc să închei textele cu referiri la satul meu, Bucea. Ei bine, de data asta nu vă spun că acolo, lângă casa noastră creșteau brânduși și primăvara și toamna. Ce frumos se combină apa cu violetul și cu verdele, așa, cum vrea ea.

19 octombrie 2020

Gheorghe Ilea

Gheorghe Ilea (n.1958, Bucea, Romania) locuiește și lucrează în Zalău. A absolvit în 1984 Institutul de Arte Plastice "Ioan Andreescu" din Cluj, România. Printre expozițiile din care a făcut parte se numără: Dupa doisprezece ani. Productia artistica din Romania in 180 de lucrari. Expozitia Achizitiilor de Opere de Arta, MNAC - National Museum of Contemporary Art, Bucharest, RO (2020, grup); DOUBLE HEADS MATCHES. A selection of contemporary artworks from four Romanian private collections, New Budapest Gallery, Budapest, HU (2018, grup); *The Relocation Story* la Galeria Plan B din Cluj (2014, solo); *KM/H. Utopies automobiles et ferroviaires 1913-2013* la Muzeul Castelul de Montbéliard din orașul Montbéliard, Franța (2013, grup); *Ciucea-Gălpăia* la Galeria Plan B din Cluj (2013, solo); *Tronicart 1300* la MNAC București (2012, solo).

Ana Lupaș (n.1940) este o artistă plastică a cărei practică include atât desenul, crearea de obiect, de instalații, de tapserii, cât și happening-uri și performance-uri. A absolvit Facultatea de Arte Plastice din Cluj în 1962. Printre expozițiile la care a luat parte se numără: *The Solemn Process 1964-2008*, la Tate Modern New Display (2016, solo); *Appearance & Essence* din cadrul primei ediții a bienalei Art Encounters din Timișoara, România (2015); *Ludwig 25. The Contemporary Collection*, la Muzeul Ludwig, Muzeul de Artă Contemporană din Budapesta (2014); *Good Girls. Memory Desire Power*, la Muzeul Național de Artă Contemporană (MNAC), București (2013); *One Plus One Equals One*, la Galeria Mihai Nicodim din Los Angeles, CA (2012); *Global Conceptualism - Points of Origin, 1950s-1980s*, MIT List Visual Arts Center, Cambridge, MA / MAM - Miami Art Museum, Miami / Walker Art Center, Minneapolis / Queens Museum of Art (QMA), New York (1999-2000); *Lacul Morii Interactive Space*, outdoor, Bucharest (1996, solo); *Memorial of Cloth*, outdoor, University Square, Bucharest (1991, solo); *18° Bienal de Sao Paulo - Bienal de Sao Paulo*, São Paulo (1985); *Meeting with...* Ana Lupaș, Musée Cantonal de Beaux-Arts, Lausanne (1982, solo); *Preliminaries for a Round Grave*, outdoor, Badacsonytomaj (1978, solo).